

Dienst van de Doopsgezinde gemeenten in Twente
op zondag 1 oktober 2017
in de Bornse Vermaning

tussen horen....en doen

Orgelspel voor de dienst

Welkom en mededelingen
Aansteken van de kaars

Actie Amnesty International
Moment van stilte

Bemoediging (in wisselspraak, naar Psalm 121)

vg: Ik sla mijn ogen op naar de bergen,
van waar komt onze hulp?
allen: Onze hulp komt van de Ene,
die hemel en aarde gemaakt heeft.
vg: Onze hoeder is de Ene,
een schaduw aan onze rechterzij,
allen: Hij behoedt ons gaan en komen
vandaag en alle dagen van ons leven.

Openingslied Liedboek 612 – Wij komen als geroepen

Gebed

Op de lange weg naar de nieuwe aarde
horen we vaak niet het roepen
van de mens die naast ons gaat,
verdiept als we zijn in ons eigen leven.

Eeuwige, u roept ons om mee te bouwen
aan uw nieuwe aarde.
Doe ons horen God van vrede.
Vergeef ons onze onverschilligheid
als we aan anderen voorbijgaan,
als we onze stappen niet richten naar hen.

Wees met ons op onze weg naar nieuw leven
en zegen ons met uw vrede.

Lied Liedboek 103e – Bless the Lord, my soul (2x zingen)

Inleiding

Tussen horen en doen is het thema van vanochtend. Ooit beloofde Israël dat het Gods woord zou horen én doen. Wie zich verdiept in de teksten van de bijbelse profeten ontdekt dat van die belofte niet zo heel veel is terecht gekomen. Het aanvankelijke 'ja' tegen het verbond met de God van Abraham, Isaak en Jakob sloeg al snel om in een 'nee'. En de opdracht van godswege om een rechtvaardig leven te leiden leek vaak aan dovemans oren te zijn gegeven.

En toch blijkt er altijd weer een weg terug mogelijk, een 'nee' kan altijd weer een 'ja' worden. We horen van die weg terug bij de profeet Ezechiël én ook in de gelijkenis van

Jezus over een vader en zijn twee kinderen. De tekst uit de brief van Paulus aan de gemeente in Filippi verbindt als het ware die twee teksten.

Misschien is het goed om voorafgaand aan Ezechiël nog te zeggen dat met sterven of leven in bijbelse zin meestal niet het lichamelijk leven of sterven van een mens is bedoeld. Leven of sterven in de bijbel heeft doorgaans de betekenis van al of niet in verbondenheid leven met God en met de gemeenschap. Moeten sterven is in de Ezechiëltekst geen straf op de zonde, maar de consequentie van een leven dat zich door onrechtvaardige daden buiten de geloofsgemeenschap van Israël en buiten de gemeenschap met God heeft geplaatst.

Schriftlezing Ezechiël 18, 1-4 en 21-32 (NBV)

1 De HEER richtte zich tot mij: 2 'Waarom gebruiken jullie in Israël toch het spreekwoord: Als de ouders onrijpe druiven eten, krijgen de kinderen stroeve tanden? 3 Zo waar ik leef – spreekt God, de HEER –, nooit meer mag iemand bij jullie in Israël dit spreekwoord in de mond nemen! 4 Weet dat alle mensenlevens mij toebehoren: zowel het leven van de ouders als dat van hun kinderen ligt in mijn hand, en alleen wie zondigt zal sterven.

21 Wie goddeloos leeft, maar zich afkeert van de zonden die hij heeft begaan, zich houdt aan al mijn geboden, mij trouw is en het goede doet, zal zeker in leven blijven en niet sterven. 22 De misdaden die hij heeft begaan zullen hem niet worden aangerekend; door zijn rechtvaardige daden zal hij in leven blijven. 23 Denken jullie dat ik het toejuich als een slecht mens sterven moet? – spreekt God, de HEER. Nee, ik wil dat hij tot inkeer komt en in leven blijft.

24 En wie goed heeft geleefd, maar niet langer rechtvaardig is, onrecht doet en alle wandaden begaat van een slecht mens – moet die in leven blijven? Al zijn goede daden zullen niet langer tellen; omdat hij mij ontrouw is geworden en zonden heeft begaan, zal hij sterven.

25 Nu zeggen jullie: "De wegen van de Heer zijn onrechtvaardig!" Maar luister, Israëlieten! Ben ik het die onrechtvaardig is? Gaan jullie niet eerder onrechtvaardige wegen? 26 Iemand die rechtvaardig was maar dat niet langer is en onrecht begaat, sterft omdat hij onrecht heeft begaan. 27 Iemand die goddeloos leefde maar dat niet langer doet, mij trouw is en het goede doet, zal in leven blijven.

28 Als hij tot inzicht en inkeer is gekomen en niet langer misdaden begaat, zal hij zeker blijven leven en niet hoeven sterven. 29 De Israëlieten zeggen: "De wegen van de Heer zijn onrechtvaardig!" Ben ik onrechtvaardig, Israëlieten? Zijn jullie het niet die onrechtvaardig zijn?

30 Ik zal iedereen beoordelen naar de weg die hij gegaan is – spreekt God, de HEER. Kom tot inkeer, bega geen misdaden meer, anders brengt jullie schuld je ten val. 31 Breek met het zondige leven dat jullie hebben geleid, en vernieuw je hart en je geest. Dan hoeven jullie niet te sterven, Israëlieten! 32 Want de dood van een mens geeft me geen vreugde – spreekt God, de HEER. Kom tot inkeer en leef!

Lied Zangen van zoeken en zien 489 – Schep toekomst

Schriftlezingen:

- Filippenzen 2, 1-13 (Willibrord vertaling 2012)

1 Als dus vermaning in Christus en liefdevolle bemoediging, gemeenschap van Geest, hartelijkheid en mededogen u iets zeggen, 2 maak mijn vreugde dan volledig door uw eenheid van denken, uw eenheid in de liefde, uw saamhorigheid en eensgezindheid. 3 Geef niet toe aan partijzucht en ijdelheid, maar beschouw in alle nederigheid de ander als hoger dan uzelf. 4 Laat niemand alleen zijn eigen

belangen behartigen, maar ook die van de anderen. 5 Die gezindheid moet onder u heersen die ook in Christus Jezus was:

6 Hij die bestond in de gestalte van God
heeft er zich niet aan willen vastklampen
gelijk aan God te zijn.
7 Hij heeft zichzelf ontledigd
en de gestalte van een slaaf aangenomen.
Hij is aan de mensen gelijk geworden.
En als mens verschenen
8 heeft Hij zich vernederd;
Hij werd gehoorzaam tot de dood,
de dood aan een kruis.
9 Daarom ook heeft God Hem hoog verheven
en Hem de naam verleend
die boven alle namen staat,
10 opdat in de naam van Jezus
iedere knie zich zou buigen,
in de hemel, op aarde en onder de aarde,
11 en iedere tong zou belijden
tot eer van God, de Vader:
de Heer, dat is Jezus Christus.

12 Daarom, geliefden, omdat u altijd naar mij geluisterd hebt, niet alleen in mijn aanwezigheid maar nog veel meer nu ik afwezig ben: bewerk uw redding met eerbied en ontzag. 13 God immers brengt in u zowel het willen als het doen tot stand, om zijn welgevallen te verwezenlijken.

- Matteüs 21, 23-32 (Naardense bijbel)

23 Hij komt aan in het heiligdom;
tot hem komen, als hij onderricht geeft,
de heiligdomsoversten
en de oudsten van de gemeenschap,
en zij zeggen:
met welk gezag doet u deze dingen
en wie heeft u dat gezag gegeven?

24 Maar ten antwoord zegt Jezus tot hen:
ik zal u ook één uitspraak vragen,
en als ge me die zegt
zal ook ik ú zeggen
met welk gezag ik deze dingen doe:

25 de doop van Johannes,-
vanwáár is die geweest?-
van (de) hemel of van mensen uit?
Zij hebben het met elkaar besproken,
zeggend: als we zeggen 'van hemel uit'
zal hij ons zeggen
'waarom hebt ge hem dan niet geloofd?'

26 maar als we zeggen 'van mensen uit'
vrezen we de schare,
want allen houden ze Johannes
voor een profeet!

27 Hun antwoord is dat ze tot Jezus zeggen:
we weten het niet!
Dan verklaart ook hij aan hen:
evenmin zeg ik aan u
met welk gezag ik deze dingen doe!

28 Wat dunkt u:
een mens had twee kinderen;
hij komt naar de eerste toe en zegt:
kind, ga heen, werk heden in de wijngaard!

29 Ten antwoord zegt hij:
ik (zal gaan), heer!- en hij gaat niet.

30 Hij komt tot de tweede
en zegt evenzo;
zijn antwoord is dat hij zegt:
dat wil ik niet!- later krijgt hij spijt
en gaat wél.

31 Wie van de twee
heeft de wil van de vader gedaan?
Ze zeggen: de laatste...
Jezus zegt tot hen:
amen is het, zeg ik u,
dat de tollenaars en de hoeren
u zullen voorgaan
naar het koninkrijk van God!

32 Want Johannes kwam tot u
op een weg van gerechtigheid
en ge hebt hem niet geloofd;
de tollenaars en de hoeren,
die hebben hem geloofd!-
gij hebt dat gezien maar hebt
later niet zo'n spijt gekregen.
dat ge in hem zijt gaan geloven!

Lied Liedboek 538 – Een mens te zijn op aarde, coupl. 1, 3 en 4

Overdenking

Wie heeft de wil van de vader gedaan? Een gevoelige vraag in de context waarin Jezus hem stelde want Jezus was in Jeruzalem, de stad die hij daags ervoor was binnengereden op de rug van een ezel, toegejuicht door een haast bezeten menigte. En hij ging naar de tempel, de plek die na zijn intocht had schoongeveegd van geldwisselaars en verkopers van offerdieren. Een 'rovershol' had hij de tempel genoemd, tot grote verontwaardiging van de hogepriesters en schriftgeleerden.

Nu kwamen de hogepriesters en oudsten opnieuw naar hem toe met de vraag naar zijn bevoegdheid. Tenslotte was hij hún tempel binnen gestormd, had hún wereldje op z'n kop gezet. De vraag met welk recht hij de dingen deed die hij deed leek vanuit hun gezichtspunt redelijk genoeg. Maar Jezus zet de zaken direct op scherp. In plaats van een de-escalerend antwoord komt hij met een wedervraag: De doop van Johannes de dooper, deed ie dat op eigen gezag... of was die van godswege? Met andere woorden: was Johannes een profeet of een bedrieger? Kom op, vertel maar eens wat jullie daarvan denken. Jezus manoeuvreert ze met zijn vraag in een lastig parket. Als ze zeggen: we

vonden hem een profeet van niks, een doemdenker en scherpslijper, dan zou het volk in opstand komen. Zouden ze zeggen dat hij door de hemel was gezonden, dan zou Jezus ze bij de kladden hebben, want hij zou dan kunnen vragen: waarom hebben jullie hem dan niet geloofd?

In zo'n geval kun je maar het beste je mond houden, vonden ze kennelijk. Zo ook Jezus. Jullie niet met de billen bloot, dan ik ook niet!

Maar op zijn onnavolgbare manier komt hij met een verhaaltje, een gelijkenis over een vader die twee kinderen heeft. In sommige vertalingen (o.a. in de NBV) staat 'zonen', maar daarvoor pleit de Griekse tekst niet. 'Kinderen' staat er. Er is trouwens meer met deze tekst aan de hand. In sommige vertalingen staat dat het eerste kind nee zegt en toch naar de wijngaard gaat en dat het tweede kind ja zegt en uiteindelijk toch niet gaat. Hier zijn in twee verschillende handschriften twee verzen omgedraaid. Maar waar het om gaat in deze gelijkenis dat het tweede kind zich omkeert en tóch naar de wijngaard gaat. Wie heeft de wil van de vader gedaan, vraagt Jezus. De laatste, zeggen de hogepriesters en oudsten. Ja, de laatste, op het nippertje kwam dat kind tot inkeer. Met hun antwoord zeggen deze hogepriesters en oudsten ook iets over zichzelf. Zij die menen de eersten te zijn, blijken ook de laatsten te zijn. Jezus laat ze staan met hun antwoord. Het juiste antwoord moest zijn: geen van beide kinderen heeft de wil van de vader gedaan. Amen is het, zegt Jezus, dat de tollenaars en de hoeren jullie zullen voorgaan naar het koninkrijk van God! O, die hogepriesters en oudsten zullen er ook wel komen, maar niet als eersten.

Zij doen niet wat de vader (God) wil dat ze doen en de hoeren en tollenaars komen op het nippertje tot de ontdekking dat ze om moeten keren. Er is er maar één die wérkelijk de wil doet van de vader, lijkt Matteüs hier te willen zeggen: Jezus, de zoon die gehoorzaam is tot in de dood, de dood aan een kruis.

Hier komt Paulus aan het woord in zijn brief aan de gemeente in Filippi. Met de bijbelkringen zijn we deze brief aan de Filippenzen aan het lezen en juist in de afgelopen week lasen we in Enschede het tweede hoofdstuk met daarin de zogenoemde 'Christuspsalm', een lied stammend uit de heel vroege kerk waarin Christus bezongen wordt. Paulus heeft dat prachtige lied in zijn brief opgenomen.

Gehoorzaamheid tot in de dood. Het woord gehoorzaamheid roept tegenwoordig bij veel mensen een gevoel van irritatie op, afwijzing. Het woord wekt bij velen associaties met de Tweede Wereldoorlog: 'Befehl ist Befehl', of met sommige opvoeders van vroeger die strikte gehoorzaamheid eisten en bij wie kinderen niets hadden in te brengen. Je zou tal van negatieve associaties kunnen maken bij het woord gehoorzaamheid. Bijzonder vond ik het daarom dat toen ik er tijdens de bijbelkring naar vroeg iemand zei: dat is 'trouw'. Zij associeerde de gehoorzaamheid uit dit lied met 'trouw'.

En dan zijn we via dat woordje 'trouw' even terug bij Ezechiël, die namens God zegt: 'Wie goddeloos leeft, maar zich afkeert van de zonden die hij heeft begaan, zich houdt aan al mijn geboden, mij trouw is en het goede doet, zal zeker in leven blijven en niet sterven.'

Als er één mens trouw was aan het gebod tot naastenliefde en het goede deed, als er één was die 'alle gerechtigheid heeft vervuld', als er één was die trouw was aan de vader en gehoorzaam, was het Jezus wel. Een ware zoon van zijn vader, zou je kunnen zeggen, een mens zoals die was bedoeld: beeld en gelijkenis van God.

In het woord gehoorzaam zitten de woorden 'horen' en 'gehoor' in. Gehoorzaam betekent -als je kijkt naar herkomst van het woord- geneigd zijn om gehoor te geven aan iets, bijvoorbeeld aan een verzoek of een opdracht.

Jezus was gehoorzaam tot in de dood, schrijft Paulus. Aan wie, aan wat? Niet aan een God die bloed wilde zien omdat de mensheid er een potje van had gemaakt.

Jezus gaf gehoor aan het gebod tot naastenliefde en solidariteit met zijn medemensen. Zijn weg was echter niet alleen een geestelijke, een spirituele weg, maar ook een politieke weg. Was hij alleen een spiritueel leider geweest, dan was het misschien anders met hem afgelopen. Maar juist de politieke implicaties van wat hij de mensen leerde maakte hem voor zijn tegenstanders zo gevaarlijk.

Zijn leven in solidariteit met mensen leidde hem uiteindelijk naar het kruis en naar de dood. Hij achtte in alle nederigheid zijn medemensen hoger dan zichzelf. De apostel

Paulus vraagt diezelfde gezindheid van de gemeenteleden in Filippi: 'Geef niet toe aan partijzucht en ijdelheid, maar beschouw in alle nederigheid de ander als hoger dan uzelf. Laat niemand alleen zijn eigen belangen behartigen, maar ook die van de anderen. Die gezindheid moet onder u heersen die ook in Christus Jezus was.'

Tussen horen en doen hebben wij meestal de neiging om eerst onze eigen belangen af te wegen. Past het ons om gehoor te geven aan een verzoek? Wat kost het mij om ja te zeggen? Levert het wat op? Nee, zegt Paulus, als je zegt Christus te volgen dan kan er tussen jouw eigen horen en doen alleen maar gehoorzaamheid zitten en trouw aan de weg van Jezus. Niet eerst je eigen belangen afwegen, maar letten op het belang van die ander.

De lofpsalm op Christus vertelt ons niet wie Jezus precies was of wat zijn geheim was, maar zet ons direct op het spoor van de navolging. Het lied wijst ons een weg in de omgang met elkaar. Tussen ons horen en doen is er altijd een keuzemoment. Wat doe ik? Ga ik alleen voor mijn eigen belangen of laat ik het belang van de ander meewegen of stel ik het zelfs hoger dan mijn eigen belang? De keuze is aan elk van ons. Een keuze die er telkens weer op aan komt in en voor het leven van een ander, voor onze omgeving, voor de aarde. Gaan we werken in de wijngaard, nee of ja?

Orgelspel

Open ruimte

Dank- en voorbeden, stil gebed, Onze Vader

Naar een gebed uit Colombia

(in verband met het ingaan vandaag van een staakt-het-vuren tussen de Colombiaanse regering en de rebellen van de ELN)

Vader en Moeder, die in de hemelen zijt,
en die ook hier op aarde woont,
dichtbij de mensen die u zoeken
en nodig hebben.

Wij zoeken uw aangezicht
met onze dank voor het vredesakkoord,
gesloten met de FARC en voor het recente
staakt-het-vuren met de ELN dat hopelijk
een einde maakt aan decennia van terreur
en bloedvergieten.

Wij zoeken uw aangezicht
met onze gebeden voor onze medemensen
in Colombia en waar dan ook in de wereld
die nog altijd slachtoffer zijn van geweld
in welke afschuwelijke vorm dan ook:
het geweld van honger,
het geweld van oorlog en strijdende partijen,
het geweld van gedwongen ontheemding,
het geweld van slechte salarissen
of het ontbreken van werk,
het geweld van sociale minachting,
het geweld van discriminatie,
het geweld van slechte gezondheidszorg,
het geweld in de huizen, in kerken,
in de scholen, in de straten.

Wij bidden voor mannen en vrouwen,
kinderen en ouderen,

van worden bedreigd en geminacht,
die niet erkend worden
in hun waardigheid als mens.
Wij bidden dat de last wordt verlicht
die zij elke dag met zich mee dragen...

Stil gebed

God, Vader en Moeder, die in de hemelen zijt,
en die ook hier op aarde woont,
laat uw naam geheiligd worden,
laat uw koninkrijk komen
en uw wil gedaan worden op aarde zoals in de hemel.
Geef ons vandaag het brood dat wij nodig hebben.
Vergeef ons onze schulden,
zoals ook wij hebben vergeven wie ons iets schuldig was.
En breng ons niet in beproeving,
maar red ons uit de greep van het kwaad.
Want aan u behoort het koningschap,
de macht en de majesteit tot in eeuwigheid. Amen.

Collecte, bestemd voor Amnesty International

Slotlied Liedboek 974 – Maak ons uw liefde, God, tot opmaat van het leven,
coupl. 1, 2, 4 en 5

Opdracht en zegenbede

Laten we gaan in vrede en vreugde, als ja-zeggere op de weg van het koninkrijk van hemel en aarde. Vragen we de Eeuwige daarbij om haar nabijheid en een zegen voor onderweg.

Behoed ons
zegen ons
bewaer ons
Gij die ons hebt toegekeerd
naar elkaar,
om elkaar
te zegenen
te bewaren
te behoeden

Lied ter beaming: Liedboek 421 – Vrede voor jou (een aantal keer herhalen)

Doven van de kaars

Orgelspel na afloop van de dienst

Voorganger: ds. Carla Borgers
Organist: dhr. Henk Oosterveen